

АВТОРСКА СПРАВКА ЗА ПРИНОСИТЕ И РЕЗЮМЕТА
на научните трудове на
гл. ас. д-р Наталия Василева Киселова,
представени за участие в конкурс за заемане на академична
длъжност „доцент” по 3.6. ПРАВО (Конституционно право) в
СУ „Свети Климент Охридски”,
обявен в ДВ, бр. 62 от 01.08.2017 г.

За участие в конкурса за заемане на академична длъжност “доцент” е представен списък с научни публикации по Конституционно право, които не повтарят темата на докторската дисертация – 1 монография и 19 статии, общо 20 научни трудове.

I. Авторска справка за приносите и резюме на монографията „Политически права на българските граждани”, изд. „Сиела”, С., 2017 г., 428 с.

Монографията е в обем от 428 страници и се състои от: Въведение, три глави, състоящи се всяка от по пет раздела, и Заключение. Книгата представлява първото самостоятелно монографично изследване, посветено на основните политически права на българските граждани.

Книгата проследява историята, теорията и правната уредба (на национално и наднационално ниво) на политическите права като субективни основни права на гражданите. Представени са и правните възможности на гражданите при действието на Конституцията на Република България от 1991 г. да участват при вземането, осъществяването и контрола върху политическите решения, вкл. и на равнище Европейски съюз, което подчертава значимостта и актуалността на изследването.

В Глава 1 е проследена историята на политическите права на гражданите в сравнителен и в национален план. В изследването е възприето разбирането, че позитивноправното им, формалноправното начало съвпада с началото на Великата френска революция през 1789 г. Правната уредба и идеите на политическите философи от Просвещението, преди избухването на революцията имат важно значение за изясняване на същността на сложния правен институт (§ 1, § 2 и § 3). Реформите, революциите, възгледите на отделни мислители между Френската революция и края на Втората световна война са време, през което борбата за едно от основните политически права – всеобщото и равно избирателно

е борба за демокрация и за пълноценно участие в политическия живот на националната държава (§ 4). Периодът след Втората световна война поставя нов етап в развитието на политическите права на гражданите. Основните права, включително и политическите, получават признание и уредба на международно ниво (§ 5). Правата на човешката личност на регионално ниво (Европа) и ниво ЕС получават и реални възможности за юридическа защита през втората половина на XX в. и в началото на XXI в.

В исторически аспект са разгледани събитията и актовете от българското минало, които имат съществено значение за началото, развитието и възможностите на политическите права на българските граждани, вкл. и тяхната „предистория“ и предложения за бъдеща промяна.

В Глава 2 е представена теорията на политическите права, които са компонент на елемента „основни права и свободи на човека и гражданина“ като част от конституционноправният статус на личността. Разкрива се същността на политическите права като субективни и основни права при реализацията на политическата свобода (§ 1). Направен е анализ на политическите права в контекста на множество класификации на субективните права (§ 2). Внимание е обърнато и на възможностите за нормативно установяване в България на политически задължения. Гражданството е основна предпоставка за определяне на кръга от лица, които са носители на основните политически права (§ 3). Анализът на правната уредба на конституционно и законово ниво за българското гражданство се прави в перспективата на съвременните проблеми и предизвикателства. Изразяват се резерви към целесъобразността на двойното гражданство, едно от които е българско.

Принципите, на които се основава правното положение на гражданите, са и основни конституционни начала, въз основа на които се създава позитивната уредба на политическите им права (§ 4). Принципите на всеобщност, равенство и неотменимост на основните права при възможност за тяхното пропорционално ограничаване са разгледани в контекста на Европейската конвенция за защита на основните права и практиката на Европейския съд по правата на човека.

Задължителен елемент на конституционноправният статус на човешката личност са гаранциите за защита на основните ѝ права. В изследването гаранциите са представени с оглед обекта на защита –

нарушаване и застрашаване на основните политически права на българските граждани на национално и наднационално ниво (§ 5).

С оглед на същността на политическите права са направени редица предложения за подобряване на правната им уредба на конституционно и законово ниво. Направени са препоръки и за модернизация на дейността на публичните институции.

В Глава 3 е направен подробен позитивноправен анализ на основните политически права на българските граждани. В конституционноправната теория и в правната уредба няма единна класификация на кръгът на политическите права. В изследването е възприето доминиращото разбиране, че основни политически права на българските граждани са правото на политическо мнение (§ 1), правото на участие в допитвания (§ 2), изборителното право (§ 3), правото на политически събрания (§ 4) и правото на политическо сдружаване (§ 5). Подредбата им не е случайна. Правото на мнение е изведено в началото, защото неговото упражняване е предпоставка за съществуването на всички други политически права на българските граждани. Правото на гражданите да участват в избори и в допитвания има обща конституционна уредба (чл. 42, ал. 1), но поради значението им за реалното функциониране на демокрацията тези две политически права са разгледани самостоятелно. Правото на участие на гражданите в политически събрания и сдружения допълват пълнотата на изложението.

В Заключениеето са изведени изводи и препоръки са промени в позитивноправната уредба на основните политически права на българските граждани на конституционно ниво.

Политическите права са сложен правен институт не са застинали в миналото. Те са динамична категория, чрез която функционира демократичната национална държава. Тяхното познаване и изучаване е белег за нивото на политическа култура в българското гражданско общество.

II. Авторска справка за приносите и резюме на статиите

2. Законодателство за избиране на Парламент при действието на Търновската конституция (1879–1946 г.). – В: 130 години български конституционализъм – проблеми и тенденции, Т. 1. С.: Унив. изд. „Св. Кл. Охридски”, 2009, 76-97.

В статията е направен исторически преглед и анализ на изборното законодателство за формиране на Обикновеното Народно събрание при действието на първата българска конституция. Проследени са еволюцията и проблемите в етапите на организацията на изборния процес – насрочване на изборите за народни представители; съставяне на избирателните списъци и включване на гражданите – избиратели; формирането на избирателните райони; регистриране на кандидатите; провеждане на предизборна кампания и агитиране; формиране на изборната администрация; гласуване в изборния ден – особености при гласоподаване; нарушения и престъпления по изборите и налагане на наказания.

Изведени са напредничавите тенденции и сериозните проблеми в организирането и произвеждането на избори при действието на Търновската конституция.

3. Конфликтът на интереси в съвременния конституционен дискурс. – В: 130 години български конституционализъм – проблеми и тенденции, Т. 2. С.: Унив. изд. „Св. Кл. Охридски”, 2009, 93-124.

В статията се поставя проблемът за частните интереси в контекста на „ограничено“ конституционно управление, осъществявано в общ интерес.

Конфликтът на частните интереси на лице, заемащо публична длъжност на държавно или местно ниво, и интересите на цялото общество или на държавата са разгледани в действащото българско публично право. Изведени са основните конституционни принципи на основата, на които трябва да се разрешават такива морални и правни конфликти.

Направен е анализ на конституционната уредба относно ликвидирането или ограничаването на конфликт на интереси при две категории лица, заемащи висша публична длъжност, чиято правна уредба е на конституционно ниво. Към първата категория лица са президентът и конституционните съдии поради значителните и изчерпателни конституционни ограничения. Втората категория лица са народните представители и министрите, за които Конституцията е предвидила възможност на законово ниво да бъдат установени още ограничения за предотвратяване на конфликт на интереси.

4. Предсрочно прекратяване на мандата на Народното събрание и на народния представител. – В: Национални и европейски

измерения на съвременния конституционализъм, Т. 1. С.: Унив. изд. „Св. Кл. Охридски”, 2010, 84-112.

В статията са анализирани понятията „мандат“ и „пълномощия“, относими към представителния орган и към отделните политически представители. Представени са в сравнителен и в национален аспект общите (универсалните) и специфичните основания за предсрочно прекратяване на мандатите на органа Народно събрание и на отделния народен представител.

Направени са предложения de lege ferenda за промени в уредбата на предсрочното прекратяване на парламента и на негов член.

5. Конституционни конфликти. – В: Национални и европейски измерения на съвременния конституционализъм, Т. 2. С.: Унив. изд. „Св. Кл. Охридски”, 2010, 113-148.

В статията е направен кратък преглед на значението на конфликтите между хората в обществото. Изведено е авторско определение за социален конфликт, като едно от основните понятие в социалната теория. Предлага се, като основна дихотомна класификация на социалните конфликти в зависимост от разрешаването или регулирането им е разграничението на юридически и неюридически.

Разгледано е понятието „юридически конфликт“ в тесен и в широк смисъл. Конституционните конфликти са част от юридическите в широкия смисъл на думата.

Изведена е ролята на конституционното право като част от действащото право и практика за овладяване на конфликти в политическата система. Представени са конституционни процедури, обособени в три групи, за разрешаване, регулиране или овладяване на конфликти при формиране или при осъществяване на публичната власт.

6. Основни начала на Юлската конституция. – В: Конституционни изследвания 2010-2011 г. Двадесет години от приемането на четвъртата българска конституция – конституционен консенсус и конституционни конфликти. С.: Унив. изд. „Св. Кл. Охридски“, 2014, 34-59.

В статията са представени различни възгледи за същността и съдържанието на конституционното понятие „основни начала“. Въз основа на прегледа им е представена система на основните начала на

политическата, икономическата и социалната система в Конституцията на Република България.

Основните начала са представени накратко през призмата общите принципи на правото, общите конституционни принципи на политическата, икономическата и социалната системи и специалните принципи за всяка от системите. Основни начала на политическата система са народния суверенитет, разделението на властите, правовата държава и политическия плурализъм. Основни начала на икономическата система са принципите на пазарната икономика при конституционна уредба на основните средства за производство – земя, труд и капитал. Конституцията въздига в основен принцип (в правната и в социалната система) защитата на правата на личността, нейното достойнство и сигурност.

7. Конституционноправни аспекти на академичната автономия. – В: Конституционни изследвания 2010-2011 г. Двадесет години от приемането на четвъртата българска конституция – конституционен консенсус и конституционни конфликти. С.: Унив. изд. „Св. Кл. Охридски“, 2014, 235-260.

В статията е представено основното право на личността на образование, основополагащо за европейската социална и правова държава. Българската Конституция го прокламира и във връзка с възможността му на достъп до висше образование, свобода на научното творчество и автономия на висшите училища.

Направен е сравнителноправен и исторически анализ на института на образованието и науката. Университетската автономия е основополагащ принцип на модерния университет. Тя се състои от два елемента – научна автономия и административна автономия.

От конституционната уредба и практиката на конституционната юрисдикция са изведени границите, в които държавата трябва и може да се намесва при реализацията на висшето образование. Изведени са проблемите и предизвикателствата, пред които са изправените висшето образование и науката в университетите в България.

8. Същност на политическите права. – В: Конституционни изследвания 2012-2013 г. Конституционноправна защита на основните права и свободи. С.: Унив. изд. „Св. Кл. Охридски“, 2014, 60-71.

Политическите права на гражданите са сложен конституционноправен институт. В статията са направени разграничения въз основа на различни критерии на основните права на човека и гражданина. Посредством класификациите се извеждат особеностите на политическите права на гражданите като основни, позитивни, индивидуални или упражнявани съвместно, относителни при възможност за тяхното пропорционално ограничаване при наличието на легитимна цел, права от първо поколение, права, които не са обвързани със задължение.

Правата на човека и гражданина изпълняват ред функции. Въз основа на тях са изведени и три основни функции на политическите права на гражданите – включваща, учредяваща и образователна.

9. Политическите права на гражданите и гаранции за защитата им. – В: Конституционни изследвания 2012-2013 г. Конституционноправна защита на основните права и свободи. С.: Унив. изд. „Св. Кл. Охридски“, 2014, 241-258.

Гаранциите за защита на политическите права на гражданите са един от четирите основни елемента на конституционноправния им статус. В статията е представена системата от юридически гаранции за защита на политическите права на българските граждани. Те са обособени в две групи – национални и наднационални гаранции. Наднационалните гаранции се съдържат в универсалните и в регионалните, вкл. и на ниво ЕС, инструменти за защита правата на гражданите. Националните гаранции са функционални и институционални.

10. Актуални проблеми на българското гражданство. – В: Конституционноправни изследвания 2014-2015 г. 25 години демократична трансформация – проекции върху конституционната система. С.: Унив. изд. „Св. Кл. Охридски“, 2017, 98-113.

В статията се представя гражданството като един от фундаментите на модерната държава и като основен елемент на конституционноправния статус на личността.

Гражданството е разгледано като сложен правен институт на вътрешното национално, на международното и европейско право. Правната уредба на конституционно и законово ниво е анализирана накратко. Изразено е критично мнение относно придобиването на българско гражданство по натурализация при облекчени условия без

освобождаване от предишното. Двойното гражданство като правно положение е критикувано в контекста на тенденциите, отчетени от българските компетентни институции, и на бежанските кризи в Европа.

11. Право на българските граждани на мирни събрания. – В: Конституционноправни изследвания 2014-2015 г. 25 години демократична трансформация – проекции върху конституционната система. С.: Унив. изд. „Св. Кл. Охридски“, 2017, 338-371.

В статията е представено основно конституционно право на българските граждани да се събират мирно и без оръжие.

Направен е исторически и сравнителноправен анализ на правото на хората да се събират заедно на общодостъпно място, за да изразят отношението си по значими според тях въпроси или проблеми.

Правото на гражданите да се събират е разгледано чрез разнообразните форми на събирания – на открито и на закрито, минитги и шествия, както и по-нови форми на публичност. Подробно е описана процедурата по уведомяване и организиране на събрание на открито при спазване на ограниченията за време и място. Правната уредба на конституционно и законово ниво е анализирана критично и са направени предложения за промени в Закона за събранията, митингите и манифестациите. Включени са уредбата в чл. 11 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи и практика на Европейския съд по правата на човека по този текст относно възможностите за ограничаване на свободата на мирно събиране на гражданите.

12. Ревизии на Конституцията от 1991 г. – В: Двадесет години от приемането на Конституцията на Република България. Материали от научната конференция, Велико Търново, 3 юни 2011 г. С.: Софи-Р, 2011, 233-254.

В статията са изведените трите проявления на разделението на властите – учредителна и учредени власти, хоризонтално разделение на властите и вертикално разделение на властите. От доктрината за разграничаване на учредителната и учредените власти е изведена възможността законодателната власт да изменя и допълва Конституцията, предвидена в чл. 153 от Основния ни закон.

Направените изменения и допълнения в Конституцията на Република България са обособени в три групи. Първата група се отнася до промените в глава VI „Съдебна власт“. Втората група са онези допълнения и изменения, които предхождат пълноправното членство на Република България в Европейския съюз. И третата група са промени, касаещи други разпоредби.

13. Динамика на взаимоотношения между държавният глава и Народното събрание в Конституцията на Република България от 1991 г. – В: Римско и съвременно публично право, С.: Унив. изд. „Св. Кл. Охридски“, 2013, 435-444.

В статията се анализира парламентарната форма на управление, която е установена с Конституцията от 1991 г. Посочени са причините за избора на гъвкавото хоризонтално разделение на властите („европейска” и „национална”). Рационализираният парламентаризъм предопределя отношенията между двете централни представителни институции – Народното събрание и президентската институция.

Изведени са общите черти и различията между двете публични институции. Сходство има при прекият избор; демократичната легитимност, с която се ползват; твърдо установеният им мандат; конститутивните им функции; споделена компетентност при реализация на конкретни правомощия. Съществена разлика в конституционния статус на органите е възможността за понасяне на политическа отговорност.

Динамиката на отношенията между държавният глава и Народното събрание са представени през конституционната уредба – формиране на двете институции; реализация на техни функции и правомощия в съвместната им дейност; прекратяване на пълномощията им. Маркирана е намесата и на конституционната юрисдикция при конституционни конфликти (оспорване на парламентарни и президентски актове и при спорове за компетентност).

Взаимоотношенията между Народното събрание и президента освен от конституционната рамка, зависят и от два други фактора - съотношение на силите в политическия триъгълник на властта и личността на президента.

В заключение, независимо от политическите възгледи на президента и на парламентарното мнозинство динамиката на взаимоотношенията между двете институции трябва да остане на конституционна основа.

14. Министерският съвет при действието на Търновската конституция. – В: 135 години от приемането на Търновската конституция. С.: Сиби, 2014, 283-298.

В статията е направено кратко описание на разпоредбите на първата българска Конституция във връзка с формата на управление и практиката по тяхното прилагане. Парламентаризмът е заложен, но институционално фигурата на монарха доминира над всички останали органи на държавната власт.

В конституционната монархия, независимо дали е дуалистична или парламентарна, правителството съществува като независима институция наред с държавния глава. Министрите заедно с парламента осъществяват реално управлението. Съгласно Търновската конституцията изпълнителната власт принадлежи на монарха, но тази власт той упражнява не сам, а с помощта и посредничеството на Министерския съвет. Монархът назначава и освобождава министър-председателя и министрите. При реализацията на това свое правомощие държавният глава не е обвързан от резултатите от избори за Народно събрание и от формираното парламентарно мнозинство.

Направен е кратък преглед и на причините, поради които Министерският съвет или министрите си отиват от власт – от парламентарен или извънпарламентарен характер.

Обърнато е внимание и на „министерската отговорност“ – лична и колективна, политическа и наказателна, пред общите съдилища и пред Държавен съд.

15. Образуване и освобождаване на Министерския съвет по Конституцията от 1991 г. – В: Юридически свят, брой: 2, 2014, 25-33.

Конституцията на Република България от 1991 г. провежда принципа за гъвкаво хоризонтално разделение на властите. В парламентарната република Министерският съвет ръководи и осъществява вътрешната и външната политика на страната. В статията са представени формирането и освобождаването на правителството в условията на „колективна инвеститура“.

Процедурата по образуване на правителството преминава през две фази – предварителна и парламентарна. Изведени са нейните особености – ролята на президента на Републиката в предпарламентарната фаза, три

опита за съставяне на правителство, разделни гласувания за кандидата за министър-председател и за състав на кабинета. Предлага се политическата програма за управление на правителството да се включи в процедурата в нейната парламентарна фаза.

Съвременният рационализиран парламентаризъм, елементи от който възприема българската Конституция, стабилизира положението на правителството във взаимоотношенията му с парламента. Поради това двете парламентарни процедури за освобождаване на правителството са конституционно предвидени. При вотът на доверие и недоверие имаме общи основания, които поставят началото на процедурата. Налице са редица различия – субект, който има инициатива да постави началото на процедурата; таймингът на обсъждане и на гласуване; мнозинства, с които се приема проекта за решение; правни и политически последици.

Прави се предложение *de lege ferenda* програмата на правителството за управление да стане неразделен елемент от процедурата за образуване на кабинета, за да е и в последствие годно и приложимо основание за вот на доверие или на недоверие.

16. Някои особености на българския конституционен модел. – В: Theo Noster. Сборник в памет на гл. ас. Теодор Пиперков. С.: Унив. изд. „Св. Кл. Охридски“, 2014, 308-320.

Моделът на конституционно и парламентарно управление, който се установи с Конституцията от 1991 г. в България е хибриден, асиметричен и динамичен. В статията са представени негови особености, които го отличават от „традиционния“ парламентаризъм.

Хибридността на конституционния модел се изразява в съчетаване на елементи на твърдото разделение на властите в парламентарната република. Моделът е асиметричен, защото Народното събрание е относително стабилна институция. Четиригодишният ѝ мандат може да бъде предсрочно прекратен при изрично предвидени в Конституцията основания. При разпускане на Народното събрание центърът на конституционния модел се измества към държавния глава и в това се състои неговата динамичност.

Особеностите на конституционния модел, представени в статията, са: прекият избор на държавния глава; въвеждането на вицепрезидентска длъжност; еднокамарната структура на парламента; разпускане на Народното събрание; невъзможност на народното представителство да се

саморазпусне; двуфазовата процедура за образуване на парламентарно подкрепено правителство; съставяне на служебно правителство от държавния глава.

17. Национални гаранции за защита на политическите права на гражданите. – В: Наказателното законодателство - традиции и перспективи. Сборник доклади. С.: Унив. изд. "Св. Кл. Охридски", 2016, 324-336.

Юридическите гаранции за защита на политическите права на българските граждани могат да бъдат обособени в две големи групи – национални и наднационални. В статията се разглеждат националните гаранции за защита на политическите права на българските граждани - функционални и институционални.

Функционалните национални гаранции са принципите на политическата система. В системата на институционалните гаранции са разграничени публични и обществени (недържавни). А публичните институционални гаранции в зависимост от мястото спрямо съдебната власт са съдебни, квазисъдебни (органи, подобни на съдебните) и извънсъдебни органи. Като обществена гаранция със значение за политическите права е разгледана адвокатурата.

Към извънсъдебните институционални гаранции на политическите права на българските граждани са изведени Народното събрание, Конституционния съд, Министерство на вътрешните работи, националния омбудсман и местните обществени посредници. Като квазисъдебни гаранции са посочени Комисията за защита от дискриминация, Комисията за предотвратяване и установяване на конфликт на интереси, Централната изборителна комисия и изборната администрация, Съветът за електронни медии.

Съдебните институционални гаранции, чрез които се защитават нарушени или застрашени политически права на българските граждани, включва системата на съдилищата (административно, гражданско и наказателно правосъдие) и прокуратурата.

18. Проблемът за политическите права и за политическите задължения. – В: Право и права. Сборник в памет на проф. д-р Росен Ташев. С.: Унив. изд. „Св. Кл. Охридски“, 2016, 103-114.

В контекста на обективното право са изведени основните правни категории „субективно право“ и „юридическо (правно) задължение“. От понятието за субективно право в статията са изведени понятията за „основни права“ на човека и „политически права“ на гражданина, от една страна, и „юридически задължения“ и „основни задължения“ на човека и гражданина, от друга.

Основните политически права на гражданина са сложен правен институт и в статията се поддържа разбирането, че понастоящем нямат огледално насрещни юридически задължения, именно заради своята природа. От XIX в. насам въпросът за политическите задължения отстъпва пред всеобщността на политическите права на гражданите.

19. Политическите права на гражданите и политиката. – В: 25 години Конституция на Република България в перспективата на върховенството на правото, демокрацията и защитата на основните права?. С.: изд. Народно събрание, 2016, 55-68.

В статията основните права на човека и гражданина са представени като приоритет по отношение на социалната дейност „политика“, като критерий за нравственото измерение на политиката и държавната власт, като върховен и консолидиращ принцип на правовата държава и на нравствената ориентация на българското общество и като сфера на взаимодействие на правото, морала и политиката.

Съществуват няколко възгледа за политиката, които са проведени в Конституцията на Република България от 1991 г., и въздействат върху съществуването и упражняването на политическите права на гражданите. На първо място, политиката е публичен процес. При този подход (застъпен още при Аристотел), има граница между „публичната“ и „частната“ сфери. Конституцията поставя границата между „публичния“ и „частния“ живот, между политическата държава и гражданското общество.

Политиката, като компромис и консенсус, на следващо място, е способ за вземане на решения. В този смисъл политиката е изкуство на възможното, защото при наличието на противоречиви интереси в обществото, разрешаването на конфликтите при разпределяне на властта или ресурсите, трябва да остане в рамките на мирното съжителство. Този възглед за политиката има конкретно проявление в упражняването на правото на политическо участие на гражданите в избори и във форми на пряка демокрация (активно избирателно право, чл. 10 и чл. 42). В този

смисъл следва да се добавят правата на политическата и особено на парламентарната опозиция (например да иска вот на недоверие, да сезира Конституционния съд), консултациите на парламентарните групи с президента за съставяне на правителство, конституционното изискване за абсолютни и квалифицирани мнозинства при приемането на определени актове от Народното събрание (преодоляване на президентско вето, ратификации на международни договори, гласуване на недоверие на правителството и др.).

Политиката, на трето място, се разглежда като власт, управление и разпределение на ресурси. Политиката бива разбрана като съперничество за ограничени ресурси, а властта – като главен инструмент в това съперничество. Конституцията възприема разбирането за политиката като власт и управление – при принцип на политическата система или при конкретна уредба на политически институции.

Политиката, не на последно място, е изкуство на държавното управление. При древните гърци това е приемането и изпълнението на колективни решения. Под „политика“ те разбират всичко, което се отнася и има отношение към полиса. В днешно време би трябвало да звучи като „всичко, което се отнася до държавата“. В по-широк смисъл политиката обхваща онези процеси, посредством които управлението под наблюдението на обществото разпределя блага и ценности или прибегва до негативни мерки.

Държавната власт и политиката в съвременния свят получават „хуманно измерение“, ограничават извънредните намеси на властта, „укротяват“ противоборството, противопоставянето, и напреженията в обществото. Реализацията на политическите права на гражданите е основен способ за постигането на мирно, неконфликтно функциониране на обществото.

20. Право на политическо мнение на гражданите. – В: DE JURE, том: 14, брой: 1, 2017, 33-45.

В статията правото на мнение е разгледано в исторически, сравнителноправен и нормативен план. Правото на мнение е представено като предпоставка за съществуването на политическата свобода на личността и като необходим елемент на свободата.

Правото на политическо мнение е основно политическо право на гражданите. Това право има фундаментално значение и за

осъществяването на всяко едно от останалите основни политически права на българските граждани – избирателно право, право на участие в допитвания, право на политически събрания и сдружавания.

Направен е нормативен анализ на чл. чл. 39-41 от Конституцията на Република България, като правото на политическо мнение е разгледано в „хоризонтален“ и във „вертикален“ план в смисъла на тълкувателната практика на конституционната юрисдикция. Критично са анализирани разпоредбите в законодателството, които регулират политическата реклама в печатните и в електронните медии.

Разгледаната е наднационалната уредба на правото на мнение в актове на ООН, Съвета на Европа и Европейския съюз.

гр. София
15 септември 2017 г.

Изготвил:
/гл. ас. д-р Н. Киселова/